

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

ISSN:2459-1149

ArticleType
Research Article

Received / Makale Geliş
08.10.2020

Published / Yayımlanma
30.11.2020

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2146>

Dr. Mehmet Nadir ACET

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Ankara / TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi. Maia MESKHIDZE

Kafkas Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Kafkas Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Kars/ TÜRKİYE

Citation: Acet, M. N. & Meskhidze, M. (2020). Gürcü dilinin kısa tarihçesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(61), 3234-3242.

GÜRCÜ DİLİNİN KISA TARİHÇESİ

ÖZET

Oldukça uzun bir tarih sürecinin ürünü olan dillerin bazıları zaman içerisinde yok olmuş bazıları ise günümüze kadar ulaşmıştır. Birbirinden uzakta yaşayan topluluklar yeni diller keşfetmiş ve birbiriyle ilişki içinde olan dil toplulukları birbirlerinden sözcük ve dilbilgisel yapıları alarak etkileşimde bulunmuşlardır. Bir arada yaşayan toplumların ortak eserlerinden biri olan yazı ise binlerce yıllık gelişim sürecinden geçerek günümüze ulaşmaktadır. Gürcü dilinin yazı tarihine baktığımızda da belli aşamalardan geçtiğini, sürekli bir gelişim içinde olduğunu ve son olarak bugünkü halini aldığı görmekteyiz. Gürcü alfabesinin ilk aşaması Asomtavruli daha sonra Nushuri yazı sistemidir. En son aşama ise 12.yüzyıldan günümüze kadar uzanan ve bugün hala kullanılan Mkhedruli yazı sistemidir. Gürcü dili Dünya dilleri arasında kendine özgü alfabesini kullanan nadir dillerden biridir. Yazı sisteminin kuşkusuz çok eski çağlara kadar uzandığını bilmekteyiz bundan dolayı Gürcücenin köklü bir edebi geçmişe sahip olduğunu ifade edebiliriz.

Anahtar Kelime: Gürcü Dili, Alfabe, Yazı Sistemi, Asomtavruli.

A BRIEF HISTORY OF GEORGIAN LANGUAGE

ABSTRACT

Some of the languages, which are the product of a very long history, have disappeared in time, and some have survived to the present day. Communities living far from each other discovered new languages, and language communities that were in contact with each other interacted by taking words and grammatical structures from each other. Writing, which is one of the common works of societies living together, has reached the present day through thousands of years of development. When we look at the history of writing in the Georgian language, we see that it has passed through certain stages, is in continuous development and finally took its present form. The first stage of the Georgian alphabet is Asomtavruli, then the Nushuri writing system. The last stage is the Mkhedruli writing system, which dates back to the 12th century and is still used today. The Georgian language is one of the rare languages among the world's languages that uses its unique alphabet. We know that the writing system goes back to ancient times, so we can say that Georgian has a deep-rooted literary background.

Keywords: Georgian Language, Alphabet, WritingSystem, Asomtavruli.

1. GİRİŞ

Dil, insanlar arasında kullanılan en önemli unsurlardan biridir. İnsanlar dil vasıtasıyla birbirlerine düşüncelerini aktararak iletişim sağlamaktadırlar. Bir toplum, dili olmadan yaşayamaz dil de toplum olmadan tutunamaz. Dilin tarihi gelişimi yazı aracılığıyla takip edilir. Yazının icadıyla birlikte insanlar duygu ve düşüncelerini diğer insanlara daha rahat bir şekilde aktarabilir. Yazı vasıtasıyla insanlar önemli tarihi olayları kaydederek gelecek nesillere ulaştırabilir. Yazı sadece semboller ya da dilde sesleri gösteren unsurlardan oluşmaz, bazen bir sözcük veya hece bazen ise grafiksel şekiller ile gösterilmektedir. Yazının bulunmasıyla birlikte insanlar düşüncelerini ölümsüzleştirmişlerdir. Böylelikle duygu ve düşüncelerini nesilden nesile aktarabilme imkanı bulabilmişlerdir. “Kalemle yazılan baltayla bile silinmez” atasözü ise bu görüşü kanıtlar niteliktedir.

Dünyada çok sayıda dil olduğu bilinmektedir. Onlar arasında aynı kökten gelen dilleri bir grupta inceleyebiliriz. Söz konusu diller akraba diller olarak adlandırılmaktadır. Akraba diller en eski kök

dilden oluşturulmuş çeşitli tarihi olaylardan dolayı birbirinden bağımsız bir dil haline gelmiştir. Aynı kökten gelen diller bir dil ailesi oluşturmaktadır. Gürcü dilinin farklı dillerle akrabalığı konusu bilimsel olarak araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Bugün bilim dünyasında Zan (Megrel-Çan) ve Svan dillerinin Gürcü diliyle akrabalığı kesinleşmiştir. Söz konusu üç akraba diller Kartvel dil grubunu oluşturmaktadır. Bu diller kök dilin ve o dile ait ağızlarının bir araya gelmesiyle ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde birbirinden kopmuş bağımsız dil halini alarak ortak söz varlığı ve gramer kurallarıyla karşımıza çıkmaktadır.

Bildiğimiz gibi çok sayıda dil aileleri bulunmaktadır: Hint-Avrupa dil ailesi, Sami dil ailesi, Ural-Altay dil ailesi, İberya-Kafkas dil ailesi vb.

Gürcü dili asırlardan beri tarihî olan gelişmiş ve zengin bir dildir. Gürcüce, İberya-Kafkas dil ailesi arasında en çok konuşulan dil olma özelliğe sahiptir.

KUZEY KAFKAS DİLLERİ	GÜNEY KAFKAS DİLLERİ
Kuzeybatı Kafkas Dilleri: Ön Ubıh-Abhaz; Ubıhça-Abhazca, Abazaca	Gürcüce ve Gürcüce'nin Lehçeleri
Ön Çerkes: Adıgece (Batı Çerkesce) ve Kabartayca (Doğu Çerkesce)	Zan Dili: Lazca ve Megrelce
Kuzeydoğu Kafkas Dilleri: Nahdilleri (Çeçence, İnguşça ve Batsça) Dağıstan Dilleri (Avarca-Andice-Didoca, Lakça, Lezgice ve Dargice)	Svanca

Bin yıllık tarihi olan Gürcü dili, İberya-Kafkas dil ailesinin Kartvel dillerinde bünyesinde bulunan, yaşayan diller arasında önemli bir yere sahiptir. Gürcü dili en eski yazı diline sahiptir ve aynı zamanda kültür dili olarak da bilinmektedir (Kvaçadze, 1981:5).

Gürcü dilinin tarihine baktığımızda eski dillerle olan bağlantısı göze çarpmaktadır. Eski Gürcü dilinin, eski Mısır, Hint-Avrupa dilleri ve Küçük Asya dilleri ile lingvistik açıdan tarihi bağlantısı bulunmaktadır. Ş. Dzidziguri'nin "Gürcü Dilinin Ortaya Çıkış Teorileri" adlı çalışmasında belirttiği gibi, bilim adamlarının bir kısmı "eski Kolh dilinin en eski Gürcü dili olduğunu ve genetik olarak eski Mısır diline bağlı olduğunu ifade etmektedirler. Söz konusu olan teori, Antik dönemlerde Kolheti halkının ve Mısırlıların akrabalık hakkındaki tarihi görüşü içermektedir. Eski yunan tarihçisi Herodot'a göre Kolhlar ve Mısırlılar aynı geleneklere ve dile sahiplerdi. Bu durumdan dolayı bugünkü Gürcülerin ataları Kolhlar olarak bilinmektedir. Gürcü dili eski Kolheti dilinin devamı olarak incelenmiştir. Mısır hiyeroglifleri ile ilgili olarak ünlü doğu bilimci Bayer, eski Gürcü dil grafiğini Mısır grafiği ile kıyaslamış ve bazı çizimlerin ortak olduğunu tespit etmiştir. Ancak Bayer'in Kolh ve Mısır dilleri arasındaki tespit ettiği bu görüşe bilim adamlarının çoğu katılmamaktadır (Dzidziguri,1990: 24-25).

Örneğin, ünlü Alman felsefeci Leibniz dünya dilleri arasındaki sınıflandırılmasını anlatırken Kolh ve Mısır dillerinin birbirlerine olan bağlantısını net bir şekilde açıklamamıştır. Gürcü dilinin diğer Avrupa dilleriyle olan ilişkisi hakkında ise İtalyan bilim adamı LorenzoHervas Gürcüce ve İtalyanca kelimeler arasındaki benzerliği sadece sözcük düzeyinde olduğunu ortaya koymuştur. Fakat Alman felsefeci ve dil bilimci Leibniz'in 1710 yılında yayımlanmış makalesinde dünya dillerinin sınıflandırılmasından bahsederken Gürcü-Fars-Ermeni dillerinin Skvit ve Arami dillerinin karışımı olarak olduğunu açıklamıştır (Dzidziguri,1990:34).

Gürcülerin "eski" ve "yeni" olmak üzere iki yazı sistemi mevcuttur. Bu yazılar birbirinden o kadar farklı görünmektedir ki alfabelerin tamamen farklı uluslara ait olduğu bile düşünülebilir. Ancak yeni Gürcü yazı sistemi, eski Gürcü yazı sisteminden gelişerek ortaya çıkmıştır.

İlk olarak karşımıza çıkan en eski alfabe sistemi Asomtavruli'dir. Bu alfabede söz konusu harflerin şekli genellikle yuvarlak olduğu için "Mrgvlovani" de denilmektedir. Bu alfabe ile Bolnisi, MstkhetaJvari, Urbnisi, Filistin'de bulunan en eski yazıtlar yazılmıştır. Daha sonra ise "Nushuri" yazı sistemi kullanılmaya başlanmıştır. En son olarak günümüzde de kullanılan "Mkhedruli" yazı sistemine geçilmiştir.

Gürcü dili tarihini dört dönemde inceleyebiliriz:

1. En eski Gürcü dili (5.-8. yüzyıllar arası)
2. Klasik eski Gürcü dili (9.-11. yüzyıllar arası)
3. Orta Çağ Gürcü dili (12.-17. yüzyıllar arası)
4. Çağdaş Gürcü dili (17-18. yüzyıldan günümüze) (Tuite, 2008: 145).

Güney Kafkas dilleri, Gürcüce ile birlikte Svanca (Gürcistan'ın kuzeybatı kesiminde, Svaneti'de konuşulur), Megrelce, (Gürcistan'ın batı kesiminde, Samegrelo ve Abhazya'da konuşulmaktadır) ve Lazcadan (Lazca, Türkiye'nin Doğu Karadeniz kıyısında konuşulmaktadır) oluşmaktadır. Gürcistan'ın tüm bölgelerinde resmi devlet dili ise "Gürcüce"dir. Gürcü dilinin ağızları arasında çok büyük farklılıklar yoktur. Gürcistan dışında üç ayrı ağız da bulunmaktadır. Bunlar: İmerkheuli, Pereidnuli ve İngilouri'dir. Bu ağızlar Gürcistan dışında Türkiye, İran ve Azerbaycan'da konuşulmaktadır. Gürcü dili diğer Kafkasya dilleriyle birlikte Kafkas dilleri ailesini oluşturmaktadır. Bu dillerin bin yıl boyunca değişmeyen benzer gramer özellikleri bu dillerin akrabalıklarını onaylamaktadır.

Gürcü dili Megrel ve Svan dili ile ortak kökene sahiptir. Ayrıca Gürcü dili diğer Kartvel dillerinden bağımsız bir dil olarak karşımıza çıkmaktadır. Muhtemelen milattan önce İber Krallığı bölgesinde ortaya çıktığı tahmin edilmektedir. Konuşma dilinin ise 2. Yüzyılda ortaya çıktığını Romalı dilbilimci Marcus Cornelius Fronto eserlerinde kanıtlamıştır: Pronto yazılarında İberlerin Roma imparatorluğu MarcusAurelius 'a yazılan mektubun "anlaşılmaz bir dille yazıldığını ifade etmiştir (Braund, 1994: 216).

Gürcü dilinde zarf, dilbilgisi cinsiyeti ve vurgu yoktur. Dilde onluk ve yirmilik sayma sistemi vardır. İsim basit, fiil ise karmaşıktır. İsmi 7 hali vardır. Fiil 1, 2 ve 3 şahıslı olabilir. Gürcü fiil çekiminin zengin bir sistemi vardır. Fiil cümlede söz dizimi açısından tek başına bir cümle oluşturabilmektedir. Gürcü dilinin gelişimi üç aşamadan oluşur. Eski (V-XI. yüzyıllar), Orta (XII- XVIII. yüzyıllar), Yeni (XIX yüzyıldan bugüne kadar). Bu evreler birbirlerinden çok ciddi farklılıklar göstermemektedir. Modern Gürcücede Eski ve Orta Gürcüceyle yazılmış yapıtların varlığından söz edebiliriz.

2. GÜRCÜ ALFABESİ

Gürcü alfabesi dünyanın en eski orijinal alfabeleri arasında yer almaktadır ve ilk günkü yapısını korumuştur. Bugünkü Gürcü yazısında 5 ünlü, 28 ünsüz olmak üzere 33 harf yer almaktadır. Her fonemin kendine uygun grafiksel işareti vardır. Avrupa yazılarından farklılığı ise Gürcü Alfabesinin büyük harflerinin olmamasıdır. Ancak Mtavruli denilen eski Gürcü yazısında büyük harflerin olduğunu bilmekteyiz. Daha sonraki dönemlerde bu harfler paragraf başında kullanılarak metinle kaligrafi süs şekli olarak kullanılmıştır.

Gürcü alfabesinin kesin ortaya çıkış tarihî belli değildir. Ancak 11.yy Gürcü tarihçisi LeontiMroveli bu alfabeyle ilgili bilgiyi İberia Kralı I. Parnavaz (M.Ö. 302-237.yy) dönemine bağlamaktadır. Ayrıca İberia'da M.S. 1. yüzyılda resmî yazı dili olarak Yunanca ile birlikte Arami (Armazi) yazısı da kullanılmıştır. Mtskheta'da yapılan arkeolojik kazılar sonucunda ortaya çıkan Armazi taş sütunda iki dille yazılmış en eski Gürcü yazıtlarının Asomtavruli yazısıyla yazıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi Gürcü alfabesi üç dönemde incelenmektedir: Asomtavruli (Mtavruli), Nuskhuri (Saeklesio) ve Mkhedruli. Nuskhuri yazısı Asomtavruli yazısının gelişmesi sonucu doğmuş, Mkhedruli ise Nuskhurinin gelişmesiyle oluşmuştur. Eski Gürcü alfabesinde 38 harf bulunmaktadır. 19. yüzyılda dil reformu sonucunda konuşma dilinde kullanılmayan 5 harf ise alfabeden çıkarılmıştır. Gürcü yazı dilinin en eski şekli Asomtavrulidir. Gürcistan topraklarında Asomtavruli ile yazılmış günümüze kadar ulaşan yazıtlar arasında en eski yazıt BolnisiSioni Yazıtı (493-494 yy.) olduğu bilinmektedir, fakat yeni arkeolojik kazılar sonucunda Nekresi Sütun yazıtının I-II yüzyıla ait olduğu bilinmektedir. Gürcistan sınırları dışında Filistin'de Yuda Çölü'nde İtalyan Arkeolog VirgilioKorbo en eski mozaik yazıtını bulmuştur, 5.yüzyılın 30'lu yıllarına ait olduğu bilinmektedir. Nushuri yazısı ile yazılmış ilk el yazmalarından "Sinur" çok ciltli - 864 epikrofik eserler ise AteniSioni yazıtıdır. 853. Nushuri yazısı kullanım açısından Asomtavruli'den daha çok kolaylık sağlamıştır. Çünkü daha hızlı bir şekilde ve el yazısıyla yazabilme imkanı sağlamaktaydı.

Nuskhuri yazısına 9. yüzyılda rastlanmaktadır. Nuskhuri örneklerinin en eskisi olan AteniSioni yazıtı 835 yılına ait olduğu düşünülmektedir. Nuskhuri yazısıyla yazılmış ilk Gürcü el yazması olarak bilinen Sinur, çok bölümlüdür ve vasiyet kısmı 864 yılında yazılmıştır. Gürcü alfabesinin üçüncü aşaması Mkhedruli yazısı bugünkü yazıda kullandığımız alfabedir. Mkhedruli'nin en eski el yazma eseri ise 1054 yılına aittir. Mkhedrulili'nin daha yaygın kullanımı 12. yüzyıldan itibaren başlamıştır ve bugünkü alfabe ise 14. yüzyıldaki alfabenin aynısıdır. "Mkhedruli" ismi tüccar ve savaşçılar tarafından kullanıldığı için bu dönemdeki yazıya Mkhedruli adı verilmiştir. 12. yüzyıldan itibaren Gürcü yazısının her üç aşaması da aynı anda kullanılmaktaydı. Asomtavruli ve Nuskhuri ikisi bir arada Khutsuri olarak adlandırılmaktadır. Çünkü bu alfabeyle genellikle din adamları kullanılmaktaydı.

Yazar İakobTsuraveli'nin kaleme aldığı ilk el yazma eseri "Şuşanik'in Azapları" 5. yüzyıla aittir. Eski Gürcücede metnin asıl adının "Aziz Şuşanik Kraliçenin Azapları" olarak karşımıza çıkmaktadır. 11. yüzyıllardan itibaren ortaya çıkan orta çağlardaki Gürcü dili, Gürcistan Krallığındaki dönemin edebi dilidir. Ünlü şair ŞotaRustaveli'nin "Kaptan Postlu Şövalye" manzume eseri 12. yüzyılda yazılmıştır. Buradan yola çıkarak Gürcü alfabesinin gelişim tarihinin yüzyıllara dayandığını söyleyebiliriz.

T. Putkaradze "Gürcü Dil Tarihi" adlı eserinde Gürcülerin Kral Parnavaz yönetiminin öncesinde kendilerine ait alfabesinin olduğunu bu alfabenin Gürcü tapınak görevlileri tarafından Kaldeuri ve İbranice yazılarından ortaya çıktığını savunmuştur. 11. Yüzyıl tarihçisi LeontiMroveli'nin yazılarında ise Gürcü alfabesinin oluşumunun 4. Yüzyılda Gürcü Kralı Parnavaz'a ait olduğunu ifade etmiştir. Gürcü tarihi kaynağı olan "Kartli Yaşamında" bu şekilde bahsedilmektedir: "Bu Parnavaz Gürcü dilini yaydı ve Gürcü yazı dilini oluşturdu." (URL 1).

Eski dönemlerden bugüne Gürcü alfabesinin oluşumu ile ilgili çok sayıda teoriler bulunmaktadır. Örneğin bazı dilbilimciler Ermeni Mesrob-Mastots tarafından 361-440 yıllarında oluşturduğunu öne sürmektedir ama bu görüşü bazı Gürcü ve yabancı bilim adamları reddetmektedir.

İ. Cavakhişvili bu konu ile ilgili ayrıntılı inceleme yapmış ve 5. yüzyılda Ermeni tarihçi LazarParpeli kendi çalışmasında Maştotsun'un sadece Ermeni alfabesini oluşturduğunu dile getirmiştir. LazarParpeli'nin eserinde Gürcü alfabesinin oluşumunun Kral Parnavaz'a dayandığı görülmektedir. Bu teoriye göre, Ermeni M. Maştotsun'un Gürcü alfabesini oluşturduğu tezi de çürümüş bulunmaktadır. Söz konusu bu tespiti İ. Cavakhişvili ortaya koymuştur.

Kafkas dilleri arasında Gürcü dili en eski yazı diline sahip olarak bilinmektedir. 7-15 yüzyıllar arasında Kuzey Kafkasya'da Khundz ve İnguş dillerinin orijinal yazı dili vardı ve onun temelinde Gürcü alfabesi (Asomtavruli ve Nuskhuri) oluşmaktaydı. Bu dillerin özel fonetik özellikleri ile bugüne dek Khundz ve İnguş dillerinde Gürcü alfabesiyle yazılmış eserler bulunmaktadır.

Gürcü alfabesiyle yazılan eserlerin ilk basımı 1629 yılı itibariyle başlamıştır. Bu büyük kültürel olayı I. Teymuraz Kral'ın Avrupa ülkelerinde elçisi olan Nikiporeİçbakh ile bağdaştırabiliriz. İçbakh bizzat kendi katılımıyla dinî kurumların 'Propaganda Pide' basım evinde Gürcü harf kalıplarını hazırlattırıp ilk Gürcüce basılmış kitabı yayımlattı. 1629 yılında "Gürcü Alfabe ile Dualar" adlı yapıt bu basım evinde yayınlandı. Nikiporeİçbakh tarafından Latince'den Gürcüce'ye çevrilmiş olan "Meryem Anaya Dua" (Litaniya. Lauçetana) ile aynı yılda Gürcüce-İtalyanca 3084 kelime içeren bir sözlük basılmıştır. Söz konusu sözlük Nikiporeİçbakh ve StepanoPaolini tarafından oluşturulmuştur. 17. yüzyılda Gürcü sözlük bilimcisi Sulhan Saba Orbeliani'nin ilk eseri olan Gürcü dilinin 20.000 kelime içeren açıklamalı sözlüğü "Sitkhvis Kona" 17. yüzyılda yayınlanmıştır. Propaganda Pide Yayınevi tarafından yayınlanan ilk Gürcü dili grameri 1643'te Latin dilinde basılmıştır. Kitabın yazarı ise Prantsısk Maria Maco'dur. Tiflis'te ilk basım evini 6. Vakhtang, 1709 yılında kurmuştur. Yayınevi birden fazla yazı biçimi kullanılmaktaydı: Gürcü (Asomtavruli, Nuskhuri, Mkhedruli) Yunan ve Latin alfabeleri. Yayınevinin kurulmasıyla ilk İncil basılmıştır. Daha sonra 1712 yılında ise 12. yüzyılın önemli Gürcü eserlerinden ŞotaRustaveli'nin "Kaplan Postlu Şövalye" adlı eseri basılmıştır. Bu basımın 300. yılı UNESKO'nun 2012 yılı Önemli Dünya Tarihleri arasında yer alarak kutlandı.

The Georgian Alphabets														
Letter Name	an	ban	gan	don	en	vin	zen	e- merve	tan	in	k'an	las	man	nar
Asomtavruli	Ⴀ	Ⴁ	Ⴂ	Ⴃ	Ⴄ	Ⴅ	Ⴆ	Ⴇ	Ⴈ	Ⴉ	Ⴊ	Ⴋ	Ⴌ	Ⴍ
Nuskhuri	Ⴐ	Ⴑ	Ⴒ	Ⴓ	Ⴔ	Ⴕ	Ⴖ	Ⴗ	Ⴘ	Ⴙ	Ⴚ	Ⴛ	Ⴜ	Ⴝ
Mkhedruli	Ⴀ	Ⴁ	Ⴂ	Ⴃ	Ⴄ	Ⴅ	Ⴆ	Ⴇ	Ⴈ	Ⴉ	Ⴊ	Ⴋ	Ⴌ	Ⴍ
Numerical Value	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20	30	40	50
Letter Name	ie	on	p'ar	zhan	rae	san	t'ar	vie	un	par	kan	ghan	q'ar	shin
Asomtavruli	Ⴀ	Ⴁ	Ⴂ	Ⴃ	Ⴄ	Ⴅ	Ⴆ	Ⴇ	Ⴈ	Ⴉ	Ⴊ	Ⴋ	Ⴌ	Ⴍ
Nuskhuri	Ⴐ	Ⴑ	Ⴒ	Ⴓ	Ⴔ	Ⴕ	Ⴖ	Ⴗ	Ⴘ	Ⴙ	Ⴚ	Ⴛ	Ⴜ	Ⴝ
Mkhedruli	Ⴀ	Ⴁ	Ⴂ	Ⴃ	Ⴄ	Ⴅ	Ⴆ	Ⴇ	Ⴈ	Ⴉ	Ⴊ	Ⴋ	Ⴌ	Ⴍ
Numerical Value	60	70	80	90	100	200	300	400	(400)	500	600	700	800	900
Letter Name	chin	tsan	dzil	ts'il	ch'ar	xan	qar	jan	hae	hoe		fi	shva	elifi
Asomtavruli	Ⴀ	Ⴁ	Ⴂ	Ⴃ	Ⴄ	Ⴅ	Ⴆ	Ⴇ	Ⴈ	Ⴉ		Ⴊ	Ⴋ	Ⴌ
Nuskhuri	Ⴐ	Ⴑ	Ⴒ	Ⴓ	Ⴔ	Ⴕ	Ⴖ	Ⴗ	Ⴘ	Ⴙ		Ⴚ	Ⴛ	Ⴜ
Mkhedruli	Ⴀ	Ⴁ	Ⴂ	Ⴃ	Ⴄ	Ⴅ	Ⴆ	Ⴇ	Ⴈ	Ⴉ		Ⴊ	Ⴋ	Ⴌ
Numerical Value	1,000	2,000	3,000	4,000	5,000	6,000	7,000	8,000	9,000	10,000				

Resim 1: Gürcü Alfabe Sistemi.

Kaynak: URL 2

3. SONUÇ

Bir toplumun dilinin yok olması, o toplumun yaşayan kuşaklarına, atalarının kültürüne dolayısıyla insanlık kültürüne ait değerlerin yok olması demektir. Edebiyat, sanat, gelenek-görenek gibi kültürü oluşturan unsurların birçoğu dil ile doğrudan bağlantılıdır. Çok dillilik ise insanların bilgi hazinesini oluşturur. Eğer çok dillilik yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalırsa toplumların bu bilgi hazinesinin çöküşü de kaçınılmaz olur. 20. yüzyılda Gürcü dili söz konusu bu çöküşün acı yüzünü yaşamış ancak dilin ait olduğu toplum bu yok oluşa sessiz kalmayarak dillerinin yaşaması için var gücüyle mücadele etmişlerdir. Gürcistan'ın Sovyet birliğine katılmasıyla Rusya en eski Gürcü yazıtlarını yok etmeye çalışmıştır. Bu amacını belirli ölçüde başarabilmiş olsa da asıl amacı olan Gürcü dilini tamamen yok etme planını gerçekleştirilememiştir. Gürcü alfabesi sanılanın aksine Latin ya da Kiril alfabesinden farklıdır ve kendine has yazı sistemi olan dünyanın en eski alfabelerinden biridir. Gürcü alfabesinin tarihini incelediğimizde üç ayrı yazı sisteminin kullanıldığını görmekteyiz. Bunlar sırasıyla şu şekilde adlandırılmaktadır: Asomtavruli (ასომთავრული), Nuskhuri (ნუსხური), Mkhedruli (მხედრული). Çağdaş gürcü alfabesinde 33 harf bulunmaktadır. Her sesin kendine uygun grafiksel işareti mevcuttur. Çalışmanın amacı Gürcü dil tarihini dönemleriyle birlikte inceleyerek literatüre katkı sağlamaktır. Böylelikle Gürcü Dili ve Edebiyatı bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler başta olmak üzere Gürcü dili üzerine araştırma yapmak isteyenlere yol göstermesi açısından önemli olacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

Braund, D. (1994). *Georgia in Antiquity; a History of Colchis and Transcaucasian Iberia, 550 B.C. – A.D. 562*, p. 216. Oxford University Press, ISBN 0-19-814473-3

Dzidziguri, Ş. (1990). *ქართული ენის თავგადასავალი*, Tiflis: Mestniereba.

Kvaçadze, L. (1981). *Gürcü Dili*, Tiflis: Ganatleba.

Tuite, K. (2008). "Early Georgian", pp. 145-6, in: Woodard, Roger D. , *The Ancient Languages of AsiaMinor*. Cambridge UniversityPress, ISBN 0-521-68496-X

URL 1 http://www.putkaradze.ge/qartuli_enis_istoria/links/2.1.htm, Erişim Tarihi: 04.09.2020

URL 2 https://resimlitarifleri.com/indx.html?utm_content=gürcü+alfabesi, Erişim Tarihi: 13.09.2020

URL 3 https://ka.wikipedia.org/wiki/ქართული_დამწერლობა, Erişim Tarihi: 13.09.2020

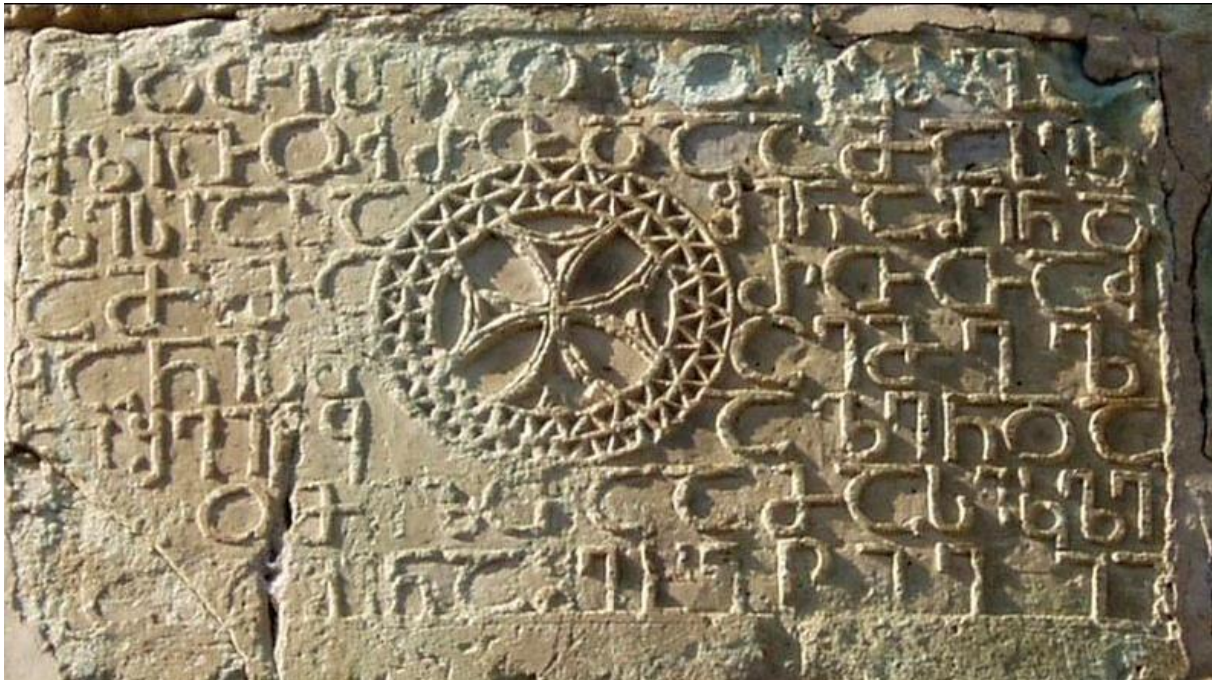
URL 4 https://ka.wikipedia.org/wiki/ქართული_დამწერლობა, Erişim Tarihi: 13.09.2020

URL 5 https://en.wikipedia.org/wiki/Georgian_scripts, Erişim Tarihi: 14.09.2020

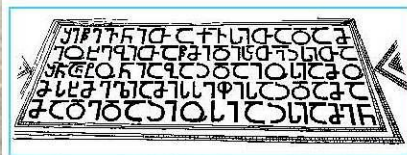
URL 6 https://en.wikipedia.org/wiki/Georgian_scripts, Erişim Tarihi: 14.09.2020

URL 7 https://ka.wikipedia.org/wiki/ქართული_დამწერლობა, Erişim Tarihi: 15.09.2020

Ek 1: Asomtavruli Yazı Sistemi Örneği

Kaynak: URL 3

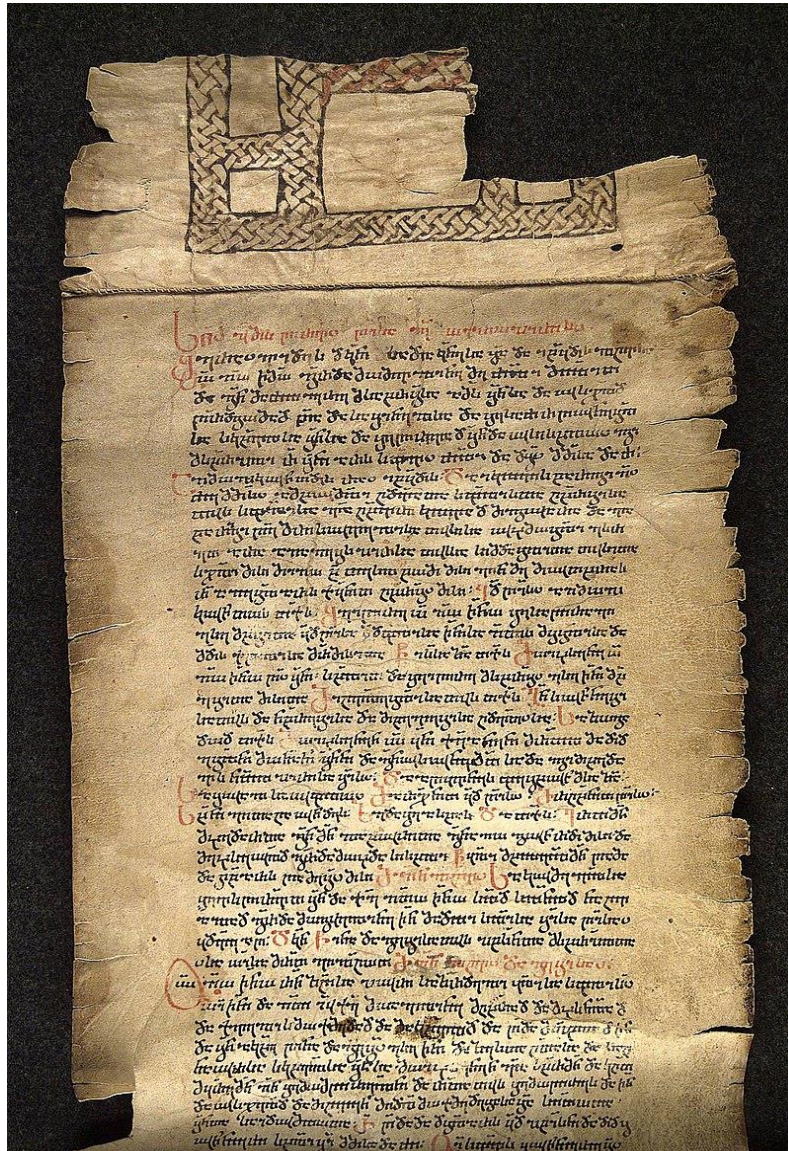
ქობაიკური წარწერა, საელესტინის მძინდა
(ქელობრეს მონასტერში (532 წ.))

Kaynak: URL 4

Ek 2: Nushuri Yazı Sistemi Örneği

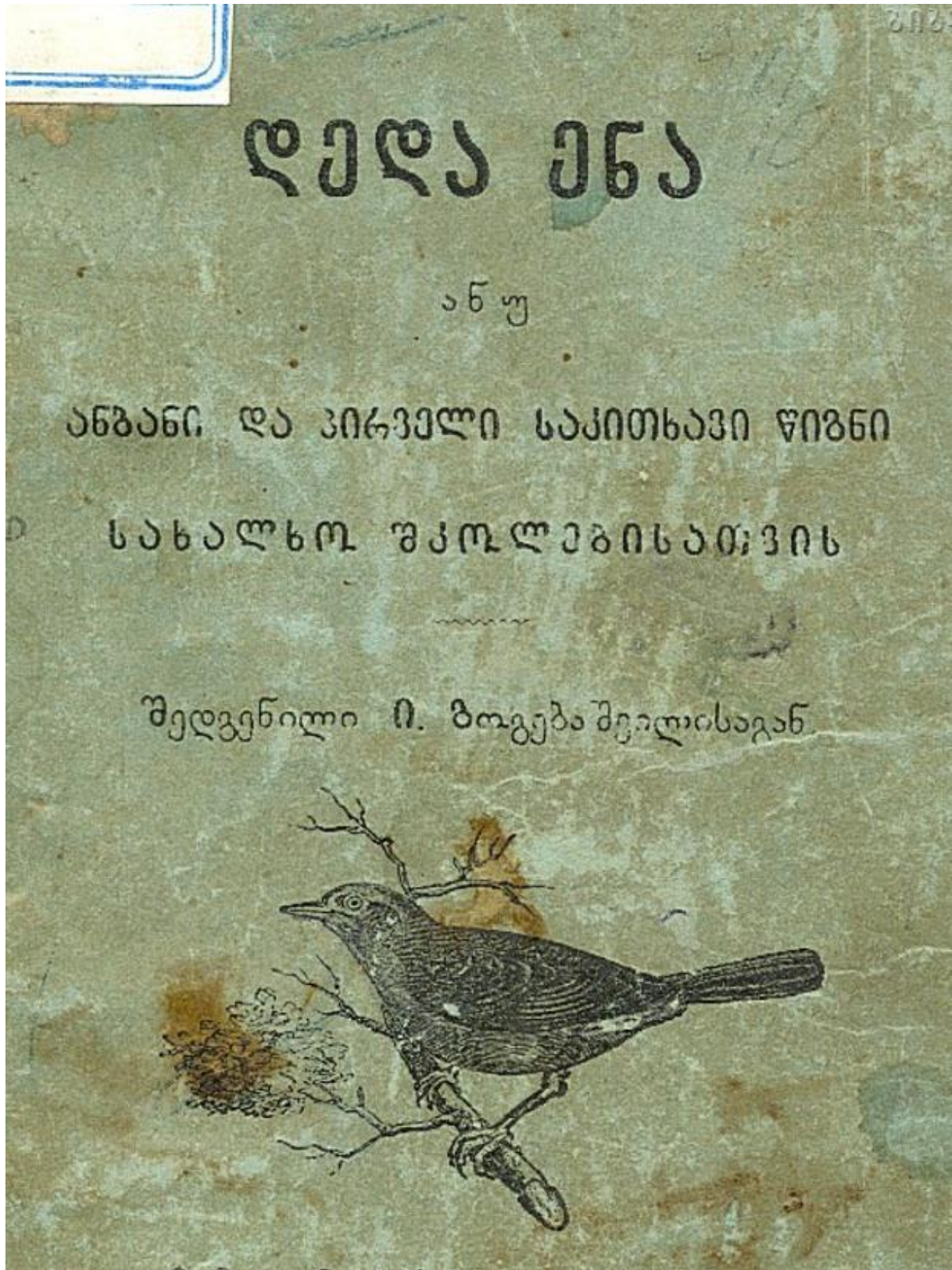
Kaynak: URL 5

Kaynak: URL 6

Ek 3: Mkhedruli Yazı Sistemi Örneği

Kaynak: URL 7